

CHILE

Högerns Piñera vann

Högern rycker fram i Chile, till vänsterns besvikelse

KOMMENTAR

I presidentvalet i Chile den 13 december 2009 fick ingen av de fyra kandidaterna som ställde upp tillräckligt antal röster för att bli vald som president (se Internationalen 51- 52/09).

Det föranledde en andra valomgång den 17 januari 2010. Högerkandidaten, Sebastian Piñera, fick 52 procent av rösterna medan nuvarande regeringskoalitionen (socialdemokrater och kristdemokrater), Concertación, och dess kandidat, Eduardo Frei, fick 48 procent.

För att få rösta i Chile måste man ha registrerat sig. Om man är registrerad är det obligatoriskt att gå och rösta. Cirka 3 procent röstade "nulo", det vill säga att på olika sätt göra sin röst ogiltig eller rösta blankt. Av dessa kommer den överväldigande majoriteten av rösterna från vänsterväljare.

Den utomparlamentariska vänstern, som i första valomgången röstade på socialisten Jorge Arrate (6 procent), gick till Frei i denna andra valomgång. Den oberoende socialisten Marco Enriquez-Ominamis röster splittrades mellan Frei och Piñera och "nulo"-röster. Marco Enriquez-Ominami uppmnade i sista minuten till en röst mot högern, men det hjälpte inte.

Många ställer sig idag frågan: Vilka inom vänstern, vid sina sinens fulla bruk, kunde föredra att i praktiken underlätta högers valseger genom att rösta "nulo" eller vad värre är, lägga sin röst på Pinochets skugga? I Chile säger många inom vänstern ungefär så här idag: Det är mentalt sett störande att de härskande kan hjärntvätta oss så mycket att vägen täcks med moln, så att vi lyckas med bedriften att förväxla klassfienden. Hur förklarar vi nu för omvärlden att vårt folk frivilligt bestämde sig för att stödja gårdagens kuppakare?

Uppenbarligen finns det tillräckligt många inom vänstern som såg den andra valomgången som ett val mellan pest och kolera. Chiles befolkning är 17 miljoner, 8 miljoner har under 20 år varit registrerade för att rösta, några nya röster är det inte fråga om. Att drygt två miljoner inte har registrerat sig för att rösta, mestadels ungdomar, säger något om ifrågasättandet av ett parlamentariskt system villkorat av Pinochetdiktaturens lagstiftning.

Pinochets generaler har suttit i parlamentet på livstid efter att ha utsetts av diktatorn. Endast två-blocksystemet ("binominal") är

tillåtet, det vill säga högeralliansen eller Concertación. Vi talar om en i grunden rakt igenom odemokratisk modell som under decennier uppvisat bland annat en främmande människosyn och ett fullständigt förakt för de kvästa mänskliga rättigheterna.

Borde man ha röstat för en förlängning av Concertacións misslyckande, försvagad av korrupsionsskandaler och en principlös pragmatism, eller för en legitimering av en terroristisk höger med besudlade händer?

Idag har vi facit, en del av vänsterväljarna möjliggjorde det senare.

Högerns Piñera är arvinge till diktatorn Pinochet och hans uttryckliga testamente av död och förtryck, förespråkare för en brutal kapitalism som inneburit utslagning och armod för de många i samhället. Men Piñera tog skickligt avstånd från Pinochets barbari, gav sitt stöd till att homosexuella kunde gifta sig och riktade till och med en och annan kritik mot bankirernas girighet under den internationella krisens värsta fas.

Frei är å andra sidan representant för den borgerliga delen av Concertación och bidrog under

ett tidigare presidentmandat till att göra Chiles ekonomi ännu mer beroende av USA och multinationella företag med omfattande privatiseringar som följd. Att just Frei var en usel kandidat tycks alla ha varit överens om, sådant spelar också roll. Piñera och Frei uppfattades av allt att döma av dem som röstade "nulo" eller blankt som hantlangare till ett system som reproducerat den existerande ekonomiska och institutionella modellen.

Många väljare som på intet sätt kan förknippas med överheten lät sig duperas och röstade på "förändring". Den "nya högern" under valkampanjen påminde om mo-

Här byggs en motpol mot den vänstervåg vi sett under de senaste åren, främst i Venezuela, Bolivia och Ecuador men även i andra latinamerikanska länder.

deraternas "nya arbetarparti" här hemma.

Det är obestridligt att militärkuppen 1973 och dess utdragna konsekvenser ligger till grund och förklarar varför chilenerna nu gett grönt ljus till Pinochets efterföljare. I den mån det går att tala om sociala rörelser i Chile har dessa varit förknippade med sådant som klimatfrågor. Fackföreningsrörelsen, som före kuppen var en av de mäktigaste och mest klassmedvetna i Latinamerika, har ännu inte lyckats återhämta sig från nederlaget som militärdiktaturen åsamkade folket i Chile den ödesdigra

11 september 1973. Det började med diktaturens blodiga terror och ekonomiska modell à la "Chicago Boys", en chockdoktrin som helt förlamade den arbetande befolkningen. Efter 17 år av diktatur tog Concertacións olika regeringar vid och då följde 20 år av borgerlig politik. Concertación gick alltså vidare på det nyliberala spåret som inleddes av Pinochet.

Nyliberalismen lyckades med åren effektivt passivisera miljontals chilener och göra individualismen till en dygd. Miljontals själar strävade efter att handla på kredit och människor skuldsatte sig upp över öronen. Känslan av klasstillhörighet och något så självklart som mänsklig solidaritet blev alltmer en bristvara. Individualismen och rädslan för andra förstärktes av ett kompakt borgerligt monopol över media där allt elände förklarades av kriminalitet utan någon som helst vidare orsak och samband.

Under sådana förhållanden var det inte särskilt konstigt att de arbetandes politiska medvetande förpassades till extremt låga nivåer. Marknadens diktatur hade segrat över hela linjen. Genom åren förespråkade den ärkreaktionära högern nyliberalismens dogmer medan social- och kristdemokraterna innehade regeringsmakten och visade sig vara goda förvaltare

presidentvalet

av dessa dogmer. Många blev på så sätt vana vid att inte se någon större skillnad mellan blocken när det gäller den ekonomiska politiken. Skillnaden kom att handla om nyanser, inte om innehållet.

I Chile har vänsterns stöd alltid varit en förutsättning för att Concertación, koalitionen som styr landet sedan Pinochet tvingades bort från makten, skulle kunna regera. Men för en viktig del av vänstern var det nu uppenbarligen omöjligt att tänka sig rösta på en medioker och befläckad borgerlig kandidat som Frei.

Möjligheten att stoppa mag-

Det nya valresultatet har onekligen lett till förtvivlan och besvikelse hos många inom den försvagade chilenska vänstern.

naten och Pinochetanhängare Piñera genom att taktiskt rösta på Frei vägde lätt som en fjäder. Men det är minst sagt problematiskt, framförallt för ”de där nere”, eftersom högern bakom Piñera är extremt reaktionär, klassmässigt arrogant, och har en omätlig rofarmormentalitet. Den ville komma åt den politiska makten och kommer nu att använda den.

Det nya valresultatet har onekligen lett till förtvivlan och besvikelse hos många inom den försvagade chilenska vänstern. Det finns idag en rädsla att högern kan komma att undergräva mycket av det som trots allt har varit bättre än under diktaturens år. Piñera hör ihop med sådana som Alvaro Uribe, Colombias president. Uribe är nära allierad till narkotikamaffian och militära dödsskvadroner som i många år ägnat sig åt att mörda fackliga ledare och människorättsaktivister.

Uribe har på sistone tillåtit att

amerikanska militärbaser installerats i Colombia, en plan som siktar på Venezuelas olja och andra naturresurser i Latinamerika. Colombia som USA-allierad, kuppen mot förra presidenten Zelaya i Honduras och nu en Pinochetanhängare vid regeringsmakten i Chile pekar i samma riktning: uppbygget av en motpol mot den vänstervåg vi sett under de senaste åren, främst i Venezuela, Bolivia och Ecuador, men även i andra latinamerikanska länder.

Det som har hänt är att högern flyttar fram sina positioner, det är en historisk tillbakagång. Valresultatet borde ställa den chilenska vänstern inför utmaningen att återuppbygga en trovärdig antikapitalistisk vänster med syftet att skapa klarhet om vad som måste till för att på sikt förgöra kapitalismens rovgiriga galenskap.